

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Dvbivm Appendix. Quantitatis proprietates ponuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

DVBIVM APPENDIX.

Quantitatis proprietates ponuntur.

1. **P** R I M A proprietates posita ab Aristotele est, quod quantitas non habeat contrarium, quæ proprietates uti negativa non est stricto modo proprietates.
2. Pater Suarez hac ratione probat quantitati convenire hanc proprietatem. Quia contrarietas supponit specificam differentiam, est enim oppositio eorum quæ sub eodem genere maxime distant; at vero inter quantitates quæ specie differunt non est contrarietas, quia non se expellunt ab eodem subiecto, sed potius ex natura rei necessatio debent esse coniunctæ, imo secundum rem habent talem subordinationem, ut una sit alterius principium, quæ omnia pugnant cum vera contrarietate: exemplum horum est in linea, superficie, & corpore, nam linea est principium superficiei, & superficies corporis.
3. Sed hæc ratio quia supponit lineam, superficiem, & corpus esse proprie species completas quantitatis, (cum solum corpus talis sit) quod uti falsum supra reiecit, ideo non est admitenda, nam si essent completæ species quantitatis, sine dubio una expelleret aliam sicut unum corpus non solum specie distinctum, sed etiam numero expellit aliud ab eodem subiecto, v.g. ab eadem nimirum substantia, & nihilominus unum corpus non habet propriam contrarietatem cum alio: ergo ex eo quod una entitas expellat aliam non potest attribui illi ratio contrarietatis; alias duo corpora numero distincta, aut essentialiter seu specie differentia essent contraria, & sic non solum quantitas, & qualitas, sed etiam forma substantialis esset capax contrarietatis; siquidem una forma substantialis expellit aliam ab eadem materia prima, quod est falsum; unde ex eo, quod non se expellant præcise linea, superficies, & corpus, adhuc supponendo esse species completas quantitatis, non debet probari formalissime esse incapaces contrarietatis, nam si formalissime à negatione expulsionis quomodo cumque recte argueretur ad negationem contrarietatis, è contra vero posset argui etiam ab expulsionem unius corporis respectu alterius, & unius formæ substantialis respectu alius corpora, & formas substantiales esse contrarias, quod ipsi adversarii negant; quia sicut negatio est causa negationis, ita affirmatio est causa affirmationis; & è contra si affirmatio non est causa affirmationis sibi proportionata, neque negatio talis affirmationis formalissime erit causa negationis, &c. sed affirmatio expulsionis in uno corpore respectu alterius, & in una albedine respectu alterius albedinis numero distinctæ; & in una forma substantiali respectu alterius, non est causa affirmationis contrarietatis in illis; ergo formalissime negatio expulsionis in linea respectu superficiei, non erit causa negationis contrarietatis inter illas: ergo ratio illa tam ex supposito, quam ex illatione adhuc concessio supposito non recte procedit: ergo alia querenda est ratio propter quam quantitas non habeat contrarietatem cum alia, etiam si expellat illam ab eodem subiecto.

Quæ assignanda est ex definitione Aristotelis, quæ sic se habet; contraria sunt quæ sub eodem genere maxime distant, & ab eodem subiecto mutuo se expellunt; in qua definitione tria petit Aristoteles ad hoc ut aliqua sint contraria, unde si non omnia concurrant in aliquam entitatem, etiam si aliqua in tali entitate reperiantur, non sufficient ad constituendam illam entitatem in esse contrariæ respectu alterius, ut videre est in forma substantiali respectu alterius specie distinctæ, ubi aliquæ ex illis conditionibus concurrunt, v.g. differre specie, & expellere aliam, & nihilominus non est proprie contraria talis forma respectu alterius: prima conditio ex his, quæ requirit Aristoteles est, ut contraria specie distinguantur, nam si solo numero differant non sunt proprie contraria, etiam si se expellant ab eodem subiecto, ut videre est in una albedine ut octo respectu alterius albedinis.

Secunda conditio est, ut non solum quomodo, sed etiam quæ differant specie, aut essentialiter: sed maxime differant, & ideo ait Aristoteles quæ sub eodem genere maxime distant; maxime autem distare, aut differre significat, ut explicat Divus Thomas, tales res specie distinctas habere rationem communem oppositionis inter se, quæ consistit in quadam repugnantia, quæ reperitur inter talia opposita ratione propriarum differentiarum ut ad invicem se destruant agendo, & reagendo ad invicem, vel se expellendo ab eodem subiecto, non solum propter incapacitatem illius ad recipiendum amplius quam potest: sed etiam propter antipatiam talium formarum inter se; exemplis manifestatur hoc: nam una albedo excludit aliam numero distinctam à se, & una forma substantialis excludit aliam ab eadem materia, non propter specialem repugnantiam, & antipatiam, quæ datur in una respectu alterius: sed potius, quia una materia prima non habet capacitatem ut naturaliter recipiat duas formas substantiales simul, &c. è contra vero gradus septimus caloris non comparatur simul cum gradu septimo frigiditatis, quia subiectum non habet capacitatem ad recipiendum septimum gradum, nam capacitas subiecti est ad recipiendum octo gradus: sed quia tales gradus opponuntur inter se per strictam repugnantiam, & oppositionem, quæ nomine antipatiæ potest explicari, quæ non reperitur nisi in his, quæ participant rationem oppositionis ut sic.

Tertia conditio est ut se expellant ab eodem subiecto, connotando maximam repugnantiam, seu oppositionem inter formas eo modo quo explicuimus, & patet in oppositione privativa, aut contradictoria; nam privatio, v.g. tenebræ, aut mors, non ideo expellunt vitam, & lucem, solum, quia subiectum fit incapax illorum, ne datur superfluum, &c. ut videre est in receptione duarum albedinum eiusdem rationis: sed propter oppositionem, repugnantiam, & antipatiam, quæ reperitur inter privationem, & formam, quam nullo modo habent duæ albedines eiusdem rationis, & habent duæ qualitates contrarias.

Itaque propria, & stricta contrarietas est positiva repugnantia, oppositio, & antipatia duarum formarum absolutarum ac simpliciter talium: sed quantitates non sunt formæ inter se repugnantes, & oppositæ: ergo non sunt contrariæ, ac proinde quantitas non est capax contrarietatis, nec habet contrarium.

Dicitur

8 Dices magnum & parvum, multum & paucum sunt quantitates, & sunt contrariae: ergo.

9 Respondeo cum Aristotele negando magnum, & parvum esse quanta, sed relata; nam ea quae alicui rei non conveniunt absolute, & in se: sed comparatione ad aliud non sunt quantitates, sed relationes: atqui nulla res dicitur magna, aut parva nisi comparatione aliorum; ergo. Et ideo Aristoteles ait magnum & parvum, maius & minus, &c. non esse per se quantitates, sed affectiones quantitatis, quae omnes reducuntur ad aliam proprietatem statim declarandam de aequalitate, & inaequalitate; nam omnes praedictae relationes sub inaequalitate comprehenduntur.

10 Sed contra, quia argumentatio, & diminutio sunt motus contrarii; ergo quia tendunt ad terminos contrarios; ergo magnum, & parvum habent contrarietatem non relativam, vel quatenus relationes sunt, nam augmentatio, & diminutio non sunt motus ad relationes, sed ad quantitates; ergo parvum, & magnum quatenus terminant tales motus contrarios sunt contrariae quantitates, ac proinde quantitas habebit contrarium.

11 Respondeo augmentationem, & diminutionem non esse motus contrarios: sed oppositos privationes, in utroque enim ex his motibus duae mutationes coniunguntur, una est acquisitio alicuius quantitatis ex una parte, alia est amissio alicuius quantitatis per resolutionem, quae ex alia parte viventis fit per reactionem contrarii, & si contingat acquisitionem quantitatis fieri sine ulla deperditione, vel cum minori; tunc dicitur augmentatio, si vero accidat sola amissio quantitatis, vel cum minori reparatione dicitur diminutio; si ergo in utroque motu consideremus acquisitionem alicuius quantitatis, non sunt sibi contrarii, etiam si per unum maior, & per alium minor acquiratur. Tum quia hinc potius habetur unum esse viam ad alium, & alterum perfectionem alterius; sicut calefactio intensa, & remissio, tum etiam, quia per se loquendo utraque acquisitio sufficeret ad augmentum, si aliunde amissio non coniungeretur: amissio autem quantitatis non opponitur contrariae acquisitioni, sed privative, sicut corruptio generationi: quia ergo diminutio non opponitur augmentationi nisi propter adiunctam amissionem maioris quantitatis, ideo ibi non est propria contraria oppositio, sed privativa sicut privative opponuntur termini magnum scilicet, & parvum; parvum enim dicitur tale, quia caret ulteriori magnitudine, quam habet magnum.

12 Secunda proprietas: Aristoteles aliam proprietatem assignavit quantitati, id est, non recipere magis, & minus, quod intelligendum est secundum intensionem, quia certissimum est secundum extensionem unam quantitatem esse maiorem quam aliam; intensive autem accipere non potest. Ratio autem huius reddi potest, quia ut dicitur intensio, necesse est ut plures partes eiusdem formae sint in eodem subiecto, vel immediate, vel per receptionem unius partis quae intenditur in alia, ut videre est in gradibus eiusdem caloris, qui omnes recipiuntur in eodem subiecto, aut immediate, eo modo quo albedo, & dulcedo recipiuntur in eadem quantitate sacchari; aut mediate, quia unus informat immediate alium ut gradus secundus primum, &c. sed plures partes quantitatis non possunt esse in eadem parte subiecti neque immediate, neque

mediate ut diximus: alias duae quantitates penetrarentur, quod est contra impenetrabilitatem, quae convenit quantitati ut proprietati.

Aliam rationem huius tribuit P. Suarez his¹³ verbis, ratio ergo reddi potest, vel ex eo quod quantitas consequitur materiam ut propria passio eius, & ideo quoad latitudinem intensivam, indivisibilem habet entitatem sicut ipsa materia, vel ex parte effectus formalis ad quem per se primo ordinatur quantitas, qui est extensio partium substantiae ad quem effectum impertinens est intensio, imo intelligi non posset quomodo circa talem effectum locum habeat. Quod optime declarant exempla Aristotelis; nam seclusa maiori extensione non potest intelligi magis, & minus inter duo quanta, ut res pedalis non potest esse magis quanta, quam alia etiam pedalis, sicut unus binarius non potest esse magis vel minus numerus quam alius binarius.

Quamvis quantitas non sit capax intensionis,¹⁴ est tamen capax condensationis, & rarefactionis quam Divus Thomas intensionem figurative, aut per tropum vocat, ex eo quod aliquomodo conveniant, nam sicut intensio qualitatum fit sine additione, vel simpliciter, ut aiunt Thomistae, vel sine additione in nova parte subiecti iuxta nostram opinionem, ita rarefactio fit sine additione novae partis quantitatis; aut solum propter qualitatem, quae raritas dicitur; aut per corpusculum, quae inter partes quantitatis introducta extendunt eandem quantitatem, ut probabilitur a multis neotericis defenditur hac tempestate, Aristoteles autem non numeravit condensari, & rarefieri inter proprietates quantitatis, quia non omnes numeravit ut patebit ex dicendis, & etiam quia esse capacem raritatis, & densitatis includit in illa proprietate, nempe quod quantitas sit susceptiva qualitatum.

Tertia proprietas, & quarta: pro maxime propria assignavit Aristoteles hanc proprietatem, scilicet aequalitatem, & inaequalitatem: ad quam intelligendam adverte aequalitatem, vel inaequalitatem duobus posse modis vsurpari, primo pro actuali, & reali relatione; secundo pro aptitudine proxima ad talem relationem; hoc posteriori modo est proprietas quantitatis, quia omnis quantitas apta est esse uni aequalem, & alteri inaequalem.

Quarta proprietas est finitam esse, vel infinitam quantitatem, quae proprietas difficilis est intellectu ratione infinitudinis, quia omnis proprietas naturaliter convenit subiecto: atqui infinitudo non potest convenire quantitati naturaliter: ergo non est proprietas vera quantitatis.

P. Suarez sic interpretatur Aristotelem. Quod¹⁷ vero ad Aristotelem attinet non intendit sensum absolutum nimirum, quod infinitum in actu possit aliquo modo quantitati convenire, sed sub conditione, seu ex hypothese loquitur si infinitum est illud ad quantitatem debere spectare; nam infiniti, inquit, ratio quantitate utitur, & hoc verissimum est, iuxta quam interpretationem dicere etiam possumus, quia non est certum quantitatem non posse esse infinitam, ideo sub distinctione proprietatem illam assignari, & intelligi quantum ad illud membrum de infinito per non repugnantiam ex vi quantitatis ut sic, ut significavit Divus Thomas, dicens infinitum non esse contra rationem magnitudinis in communi.

M m m m 3 Sed

18 Sed contra, quia vel infinitudo in actu repugnat omni creaturæ vel non; si repugnat omni creaturæ ut inquit, & docet P. Suarez: ergo etiam repugnat quantitati, seu magnitudini ut sic, quia quod repugnat superiori repugnat omni contento sub illo: ergo adhuc per non repugnantiam non est proprietas quantitatis.

19 Si non repugnat enti creato ut sic non solum non repugnat quantitati, sed etiam qualitati, quia nulla cogit ratio ad asserendum repugnare qualitati, & non quantitati, & ideo qui asserunt posse dari infinitum in actu in quantitate, similiter asserunt posse dari infinitum in qualitate, non solum intensive secundum gradus, sed etiam extensive secundum partes eorumdem graduum extensas; unde Deus posset facere calorem ut unum infinite extensum sine aliqua intensione gradus ut duo, nam albedo, calor, & reliquæ qualitates, licet non habeant partes impenetrabiles à se, sed à quantitate, nihilominus habet partes entitativas secundum quas potest in infinitum extendi; ergo in hoc casu non est maior ratio, quare infinitudo adhuc sub distinctione possit convenire quantitati solum.

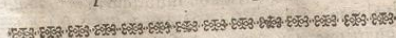
20 Aliæ proprietates sunt quæ proprius, & verius ut ita dicam, conveniunt quantitati, v.g. impenetrabilitas ratione cuius una quantitas expellit aliam ab eodem loco, & hæc soli, & semper convenit naturaliter quantitati, neque potest separari naturaliter ab illa sicut non potest risibilitas separari naturaliter ab homine, licet supernaturaliter possit. Item conversim prædicatur de quantitate, & sic est verum dicere, est quantum: ergo impenetrabile; est impenetrabile; ergo quantum: ergo in omni rigore est proprietas quantitatis; unde proprietas quantitati ut est continua, v.g. corpus, quæ sola est completa, & per se quantitas convenit proprie tamquam propria passio, imo, & numero quatenus habet rationem quantitatis convenit suo modo, quia sicut una quantitas est impenetrabilis, ita ternarius quantitatum est impenetrabilis, imo punctum est impenetrabile, quia est quantitas, & sic excludit unum punctum aliud à proprio loco, ratione cuius potest componi extensum à punctis, ut diximus in physicis.

21 Aliæ proprietates solent assignari, v.g. divisibilitas physica, extensio de quibus an sint proprie passiones alij longissime disputant, videantur quibus Lectorem remitto, quia angustiis temporum coarctamur, &c.

DISPUTATIO XI.

De predicamento Qualitatis.

QVÆSTIO I.

De significationibus nominis Qualitas.

PRIMO significat hoc nomen Qualitas differentiam substantialem, & essentialem rei, quod docet Aristoteles 5. metaphysice, cap. 14. & 28. & in predicamentis, id declarat ex modo interrogandi, & respondendi, nam

interroganti quale animal sit homo? responderi solet esse rationale: huius vestigiis insitit Porphyrius, dicens differentiam prædicari in quale.

Iurisperiti etiam hac utuntur significatione ut secundum Sazinum probat textus in lege stipulatio, digestis de verborum obligationibus, quapropter qualitatem esse asserunt quæ speciem ex differentibus declarat; unde quam Vlpianus in leg. heredes, 2. §. sed & si, ff. de testam. numerum. speciem appellat: eam Papinianus in lege qui non, 78. §. 1. ff. de heredi- bus instituendis, qualitatem seu differentiam vocat; similiter Caius in lege 74. digestis de verborum obligationibus, qualitatem demonstrari ait, cum certam speciem, aut differentiam nominamus, sive talis differentia sit specifica, sive individualis, per quam constituitur aliquid, veluti cum dicitur fundus Tusculanus, homo Stichus, ut patet ex lege sequi, cum vinum campanum optimum dicimus, ubi differentia substantialis fictione iuris nominatur illa perfectione vini campanici. Ea res, inquit Orho, facit ut ea appellatio certi significati- va sit.

Cum hac acceptione recurrit illa, qua qualitas pro tota specie sumitur, ut apud Ciceronem 1. acade, 36. ibi: sed quod ex utroque (id est ex materia, & vi) id iam corpus, & quasi qualitatem quamdam nominabant. Item lib. 2. acad. quest. earum igitur inquit, qualitatum sunt aliæ principum, aliæ ex iis ortæ. Itaque aer, ignis, & aqua, & terra prima sunt. Ex iis autem ortæ animalium formæ earum rerum quæ gignuntur è terra, ubi principes qualitates vocat species integras elementa nimirum, aërem, ignem, aquam, & terram. Et in hac significatione dicunt Iurisperiti qualitatem vini, frumenti, &c. species, seu genera vini ut in lege 21. §. sed etsi digestis, qui test. fac. cum lege 78. §. 1. ff. de heredi. instituendis lege 4. ff. de viui. leg. 75. ff. de verborum oblig.

Secundo significat nomen qualitas formam rei substantialem apud Ciceronem 1. acad. quest. 41. & cum ita moveatur illa vis, quam qualitatem esse dicimus, id est formam, & 2. de natura Deorum, illi autem quemadmodum allueverant ex corpulculis non colore, non qualitate aliqua, quam novæ græci appellant, non sensu præditis, &c. eodem modo utupat Vlpianus lege 14. de contrahenda emptione. Et apud Platonem passim hæc significatio, seu acceptio reperitur, ut in Thymæo, &c. item in Phedone, necnon & apud Aristotelem 4. metaphysice cap. 5. ubi materiam, quantitatem, formam vero qualitatem appellat; quin etiam in prædicamentis secundas substantias qualitates appellare videtur, quatenus secundæ substantiæ qualis quid significant, nimirum quia secundæ substantiæ aliquo modo comparantur ad primam per modum formæ.

Physici medici corpora concreta contemplantur, & tractant, qualitates primas, & secundas maxime considerant; primas vocant eas, quæ quatuor elementa prima constituunt, secundas ex his composita. Quatuor primas explicat Galenus lib. 5. de composit. medicament. & tom. 1. lib. 1. de elementis, & commentar. 1. in lib. Hippocratis de humena natura, quæ repetit idem 10. §. lib. 3. de natural. facultatibus, cap. 4. item 5. de simpli. medicam. quia primas qualitates causæ sunt, inquit, 1. de elementis omnium entium validæ qualitates receptæ sibi simile corpus efficiunt; unde idem tom. 1. lib. de semine, scribit validas illas existima, & primas, quæ totam substantiam immutare possunt prima solas, ut idem